

Protokoll fört vid enskild föredragning

Näringsavdelningen

Allmänna byrån, N1

Beslutande

Vicelanråd

Camilla Gunell

Föredragande

Avdelningschef

Linnéa Johansson

Justerat

Omedelbart

.....
Ärende/Dnr/Exp.

.....
Beslut

Nr 9

Verksamhetsplan med inriktning på arbetsmarknadspolitiken i landskapet 2016 för Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.

ÅLR 2016/417

24 N1 utdrag

Beslöts anta verksamhetsplan med inriktning på arbetsmarknadspolitiken i landskapet 2016 för Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet i enlighet med **bilaga 1, N116E04**.

Landskapsregeringens verksamhetsplan för år 2016 med närmare inriktning på arbetsmarknadspolitiken i landskapet Åland

Arbetslösheten, fokus och lagstiftning

Trendbrott

I den ekonomiska översikten 2015 (Ö2015:3) anger ÅSUB att trenden med stigande arbetslöshet sedan 2008 ser ut att brytas år 2015. Minskat antal personer som står till arbetsmarknadens förfogande, växande pensionsavgångar och minskad invandring leder till att arbetslösheten minskar den närmaste tiden.

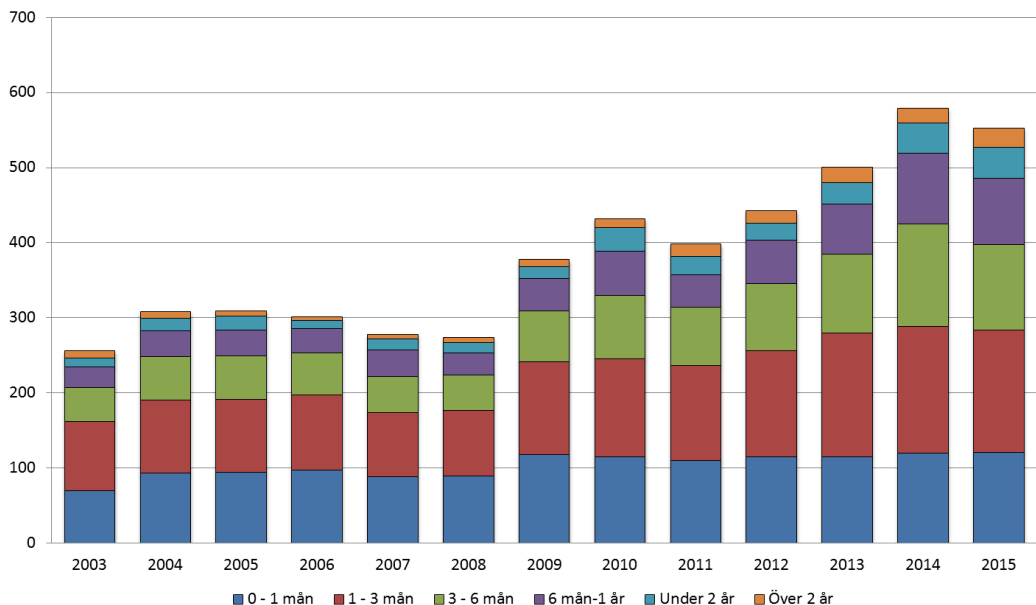
Arbetslösheten under 2015

Arbetslösheten har minskat något under år 2015. År 2014 låg den totala arbetslöshetsgraden på 4,3 % och 2015 på 4,1 %. Den öppna arbetslöshetsgraden har sjunkit från 4 % år 2014 till 3,8 % år 2015. Männerna har fortfarande högre arbetslöshetsgrad än kvinnorna. Relativt sett bäst har personer under 25 år klarat sig, då ungdomsarbetslösheten har minskat från 7,2 % 2014 till 5,6 % 2015. Ungdomar har vanligen lättare att hitta alternativ sysselsättning till exempel utbildning.

Fokus på långtidsarbetslöshet

Långtidsarbetslöshet kan mätas på olika sätt i olika sammanhang. Oberoende av vilken gräns man sätter för vad som ska betraktas som lång tid, har antalet långtidsarbetslösa ökat kraftigt de senaste åren. I slutet av 2015 fanns det 72 personer som varit arbetslösa mellan sex månader och ett år. Fyra år tidigare var antalet 38 personer. Antalet personer som varit arbetslösa mellan ett och två år har under samma period ökat från 16 till 47, och de som varit arbetslösa över två år från 17 till 21. Arbetsökande över 55 år som varit arbetslösa minst sex månader har på fyra år ökat från 29 till 55.

Arbetslösa efter arbetslöshetens längd år 2003–2015 (årsmedeltal)

Figur: Ålands statistik- och utredningsbyrå

Under år 2015 har Ams i viss mån lyckats med målsättningen att minska antalet långtidsarbetslösa (178, dec. 2014 och 154, dec. 2015) även om det genomsnittliga antalet inte förändrats sedan år 2014. Den kraftiga ökningen, sett över en fyraårsperiod, av antalet personer som varit arbetslösa under en längre tid ger anledning till särskild uppmärksamhet och behovet av insatser för att förbättra situationen har hög prioritet. En del av den här gruppen står inte heller till arbetsmarknadens förfogande utan väntar på andra instansers beslut. Under 2016 sätts fokus även på de som hotas av långtidsarbetslöshet. Det ska inte vara så att särskilda insatser vidtas först vid en viss arbetslöshetstid.

Bättre service för nya ålänningar

Drygt en tredjedel av Ams kunder (cirka 250 personer) som är arbetslösa arbetssökande eller i sysselsättningsfrämjande åtgärder är nya ålänningar med varierande kunskaper i svenska. Det är en utmaning för Ams att se till att arbetsmarknadsservicen även passar dessa kunder. Genom att i större omfattning anlita tolkservice, informera på andra språk än svenska och på annat sätt anpassa servicen eftersträvas att förbättra arbetsmarknadsservicen för nya ålänningar.

Lagstiftning

Det finns ett behov av att kontinuerligt uppdatera den lagstiftning som hör samman med arbetsmarknadspolitiken. T.ex. ändringar i riket i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, som ska tillämpas även på Åland enligt landskapslag, kräver att eventuella behov av avvikelser i landskapet uppmärksammas och åtgärdas i ett så tidigt skede som möjligt.

I den senaste reformen av arbetsmarknadslagstiftningen (LF nr 18/2014-2015) som trädde i kraft den 1 januari 2016 samordnades regelverken så att sysselsättningsstödet, liksom arbetslöshetsförmånerna, skulle kunna beviljas en arbetslös arbetssökande först från och med 17 års ålder. Avsikten var dock att kostnadsersättningen fortsättningsvis skulle kunna betalas till 16-åringar som deltar i sysselsättningsåtgärd. Någon bestämmelse om detta medtogs inte i själva lagförslaget. Landskapsregeringen har för avsikt att så fort som möjligt rätta till det inträffade så att 16-åringar ska kunna få kostnadsersättning de dagar de deltar i sysselsättningsåtgärd.

Den ovan nämnda reformen av arbetsmarknadslagstiftningen omfattade även en ny landskapslag om sysselsättningsfrämjande utbildning. Den nya lagen medger att sysselsättningsfrämjande utbildning anskaffas gemensamt av ett företag, Ams eller landskapsregeringen. Om en utbildning anskaffas gemensamt ska ett skriftligt avtal upprättas mellan parterna. Landskapsregeringen har för avsikt att med stöd av den nya lagen utfärda närmare bestämmelser om det förfarande som föregår avtalet, förfarandet vid beslut om avtal, när avtalet ska ingås samt innehållet i avtalet.

Under året deltar Ams i utredningsarbetet som syftar till att hitta fler aktörer som kan skapa arbetsplatser för långtidsarbetslösa och personer med funktionsvariationer vilket bl.a. kan utmyнна i lagstiftning om stöd till sociala företag.

Målsättningar

Ams målsättningar som hör samman med arbetsmarknadspolitiken är att

- minska antalet långtidsarbetslösa

- öka antalet användare av Ams:s nättjänster
- fler tjänster görs tillgängliga även via nättjänster

Aktiviteter och service

Det viktigaste medlet att uppnå de lagstadgade arbetsmarknadspolitiska målen är att upprätthålla en god servicenivå och genom särskilda aktiviteter och evenemang befrämja en väl fungerande arbetsmarknad, där arbetsgivare och arbetssökande betjänas på ett resultatgivande sätt.

Förbättra matchningen

I matchningen mellan arbetssökande och tillgängliga platser finns fortsättningsvis en stor utmaning för arbetsmarknadspolitiken och Ams. Utgångspunkten är att arbetsmarknadsservicen ska i första hand främja sysselsättningen på den öppna arbetsmarknaden eller med hjälp av kompetenshöjande utbildning så att möjligheten att få arbete underlättas. För många arbetslösa arbetssökande krävs omfattande och långvariga insatser för att de ska bli anställningsbara på den öppna arbetsmarknaden. Detta gäller särskilt äldre personer utan yrkesutbildning och nya ålänningar med bristande svenskakunskaper. Från och med 2016 är det möjligt för Ams att stöda den arbetssökandes frivilliga studier med arbetslöshetsförmån i syfte att bland annat främja yrkesfärdigheter och stärka den enskildes möjlighet att få ett bestående arbete. Det är även möjligt att stöda studier utanför landskapet. Från och med 2016 möjliggörs även utbildningsprövning som bland annat syftar till att klargöra den enskildes lämplighet för branschen. Utnyttjandet av dessa nya sysselsättningsfrämjande åtgärder torde i viss mån leda till att matchningen kan förbättras.

Utveckla och prioritera kontakterna till näringslivet

För att möjliggöra en god service till arbetsgivarkunder och därmed i förlängningen också till arbetssökande upprätthåller Ams nära kontakter med arbetsplatserna. Detta uppnås bland annat genom att Ams personal gör regelbundna arbetsplatsbesök där behov av nyrekrytering och kompetensutveckling kan fångas upp. För att främja rekryteringen i expanderande branscher anordnar Ams i samarbete med arbetsgivare "Jobbchansen" och "Drop in", där arbetssökande och arbetsgivare ges möjlighet till direkta kontakter. Likväl behöver Ams utveckla och prioritera kontakterna till näringslivet. För att det ska vara möjligt att utveckla arbetsmarknadsservicen på ett bra sätt behöver Ams ett stort förtroende bland arbetsgivarkunder.

De arbetssökandes färdigheter att söka jobb förbättras genom att anordna vägledande kurser om exempelvis tillvägagångssätt vid jobsökning och cv-skrivning. Ams möjlighet att erbjuda studievägledning fortsätter under året i samarbete med Ålands gymnasium.

Nya ålänningar behövs

Parallellt med åländska mått mätt hög arbetslöshet kommer det fortsättningsvis att vara svårt att rekrytera kompetent arbetskraft inom vissa sektorer av arbetslivet. Detta gäller exempelvis vårdbranschen och personal i servicebranschen under sommarsäsongen. Ams kommer fortsättningsvis att lägga resurser på rekryteringsinsatser på och utanför Åland bland annat genom aktiviteter inom ramen för Arbeta & Bo på Åland och genom aktivt deltagande i det europeiska nätverket inom arbetsförmedling och rekrytering, EURES. Under året deltar Ams tillsammans med samarbetspartners i en större rekryteringsmessa i Nederländerna. Detta är en medveten strategi att rekrytera arbetskraft även utanför land-

skapets närregioner. Även högskolepraktikverksamheten följer denna strategi och breddas till att omfatta alla studerande, oavsett om de lyfter åländskt studie-stöd eller inte, som önskar få en praktikplats på Åland.

Sysselsättningsfrämjande åtgärder

Om den reguljära arbetsmarknadsservicen inte leder till resultat kan särskilda sysselsättningsfrämjande åtgärder tas i bruk. Landskapets budget för 2016 upp-tar totalt 1.000.000 euro för sysselsättningens främjande. Av detta är 365.000 euro reserverade för de pågående projekt som Ams upphandlat (se nedan). Medlen används för de sysselsättningsfrämjande åtgärder som faller inom ra-men för Ams verksamhetsområde. Åtgärderna kan dels vara riktade mot vissa grupper eller kategorier, exempelvis projekt eller kurser, dels individuellt inrik-tade stöd eller andra insatser.

Projektinriktade åtgärder

De projektinriktade åtgärderna är gruppriktade åtgärder som sysselsätter del-tagarna under en längre tid. Vissa åtgärder bedrivs på en mera kontinuerlig bas för att täcka permanenta behov som finns bland Ams sökande. Ams upphandlar två större projekt samt ett antal vägledande kurser för att främja sysselsättning-en och stimulera arbetsmarknadsintegrering.

Vuxenprojektet "Emmaus bygg- och möbelretur"

Projektet riktar sig huvudsakligen till långtidsarbetslösa som har svårt att komma tillbaka till arbetslivet och där behovet av social integrering är stort. Deltagarna som tas in i projektet går först en två månader lång arbetsplatsförlagd utbildning varefter de anställs av sin hemkommun för att arbeta i projektet. Kommunen er-håller då sysselsättningsstöd av Ams. Den maximala tiden för deltagande i pro-jektet är två år. Upp till 15 personer kan samtidigt sysselsättas i projektet. Hu-vudman för projektet är Emmaus Åland r.f. Projektet har genom ett anbudsförfa-rande upphandlats för tiden 2013-15 med en möjlighet till ett års förlängning. Projektet har förlängts och avslutas den 31 december 2016.

Ungdomsprojektet "Katapult"

Projektet har som målsättning att genom en beprövad, välfungerande och flexi-bel metod verka för en integrering av arbetslösa ungdomar på arbetsmark-naden. I första hand vänder sig projektet till 16–24-åringar utan yrkesutbildning. Projektets deltagare ska under tiden i projektet få hjälp och stöd för att göra upp en realistisk plan för sitt inträde i arbetslivet. I de flesta fall innebär det att hitta en (yrkes)utbildning som är intressant och lämplig med beaktande av vars och ens personliga förutsättningar och intressen. 12 ungdomar kan samtidigt syssel-sättas i projektet, och därutöver kan ca 6 ungdomar vara anknutna till projektet men huvudsakligen vara i arbetspraktik. Huvudman för projektet är föreningen Ung Resurs r.f. Projektet har genom ett anbudsförfarande upphandlats för tiden 2013-2015. med en möjlighet till ett års förlängning. Projektet har förlängts och avslutas den 31 december 2016.

Projektet ingår i det utbud av åtgärder som Ams kan erbjuda för att förverkliga ungdomsgarantins målsättningar – på europeisk nivå formuleras det som att ge alla ungdomar upp till 25 år ett högkvalitativt erbjudande om jobb, vidareutbild-ning, lärlingsutbildning eller praktik senast fyra månader efter att de har avslutat sin formella utbildning eller blivit arbetslösa. På Åland är ambitionen högre och gränsen tre månader tillämpas för när åtgärder påbörjas.

Nya projekt 2017-2019

Under år 2016 avser Ams att upphandla fleråriga projekt som helt eller delvis ska ha samma målgrupper som de två projekt som avslutas under år 2016.

Övriga projekt

Ams upphandlar vägledande arbetsmarknadskurser/jobbsökarkurser för arbetslösa personer som är i behov av en fördjupad vägledningsinsats för att finna en utbildnings- eller arbetsplats. Ett flertal kurser både för vuxna och för yngre deltagare är inplanerade under året, var och en med ca 10–12 deltagare. Därtill upphandlar landskapsregeringen kurser såsom en städutbildning och en 15-dagars utbildning inom hotell- och restaurangbranschen med målet att ge grundläggande kunskaper inom servering och matlagning samt kompetens för hygienpass och serveringspass för 15 deltagare.

Ams arrangerar därutöver kortkurser eller temadagar exempelvis för att befärma de arbetssökandes arbetssökarfärdigheter eller för att öka deras kunskaper om att starta eget företag.

Arbetsmarknadsprojektet "Emmaus Returcafé"

Projektet har inte upphandlats av Ams utan har finansierats bland annat med medel från Europeiska socialfonden. Projektet vänder sig till långtidsarbetslösa och består av kompetensutveckling, individuellt stöd och praktiskt arbete. Rekryteringen av deltagare till projektet genomförs i samarbete med Ams då det krävs för att få delta att personen är anmäld som arbetssökande vid Ams.

Stödiriktade åtgärder

De stödiriktade åtgärderna är individuella och ska underlätta för en enskild person att komma in på arbetsmarknaden. En arbetslös arbetssökande kan stödas med hjälp av sysselsättningsstöd om han eller hon inte har kunnat få ett arbete genom arbetsförmedling eller anvisas en utbildning som främjar personens möjlighet att finna arbete.

Sysselsättningsstöd ska särskilt inriktas på sysselsättning av personer med nedsatt arbetsförmåga, personer som varit arbetslösa arbetssökande över sex månader samt ungdomar som inte har fyllt 25 år och som har varit arbetslösa arbetssökande över tre månader.

Sysselsättningsstöd kan beviljas för anställning, arbetspraktik, läroavtalsutbildning, deltidsarbete och start av företagsverksamhet

Under år 2016 prioriteras de ovan nämnda grupperna som sysselsättningsstödet särskilt ska inriktas på.

Övriga sysselsättningsåtgärder

Ams kan som sysselsättningsåtgärd anskaffa utbildning eller bekosta utbildningsinsatser för enskilda arbetslösa arbetssökande. Det rör sig huvudsakligen om kortare, direkt kompetensgivande kurser som behövs för att upprätthålla eller förbättra yrkesbehörigheten, kompetensen och anställningsbarheten, eller i vissa fall utbildning inför startande av egen verksamhet. Anställnings- eller verk-

samhetsmöjligheterna ska bedömas som goda efter genomförd utbildning. Åtgärden ska finnas inskriven i den plan som överenskommit med den sökande. Planen ska vara godkänd innan utbildningen i fråga inleds.

Ams kan som sysselsättningsåtgärd, enligt samma grunder som gäller för bekostande av särskilda utbildningsinsatser, bekosta validering. Ams avtalar med Ålands gymnasium eller annan lämplig instans om validering för kunder som är i behov av att få sin kompetens bedömd och värderad på ett systematiskt sätt.

Sysselsättningsfrämjande utbildning för grupper anordnas för att tillgodose arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft och motverka arbetslöshet. För enskilda studerande anskaffar Ams och för grupper av studerande anskaffar landskapsregeringen sysselsättningsfrämjande utbildning av utbildningsanordnare med de anslag som anvisats för detta ändamål. Ams antar studerande till den sysselsättningsfrämjande utbildningen i samråd med utbildningsanordnaren. Ams ska anvisa nyinflyttade (tre år) ålänningar med integrationsplan till integrationsutbildning som ordnas som sysselsättningsfrämjande utbildning. Ordandet av dessa s.k. SFI-kurser i tillräcklig omfattning är avgörande för att Ams ska lyckas förverkliga syftet med integrationslagstiftningen.

Särskild service för personer med oklarheter om arbetsförmåga

Ams tillhandahåller arbetspsykologtjänster för arbetslösa arbetssökande där det finns oklarheter om arbetsförmågan. Samplaneringen är ett arbetssätt där vägledaren på Ams involverar arbetspsykologen i yrkesplaneringen. I samplaneringen gör vägledaren, arbetspsykologen och deltagaren en gemensam bedömning om att en arbetspsykologisk utredning är aktuell. Det kan handla om att tidigare planeringar inte har lett till placering på arbetsmarknaden eller behov av förtydligande av olika hälsohinders betydelse för sysselsättningsplanen.

Arbetsmarknadens åtstramningar gör att fokus läggs på att motverka marginalisering av partiellt arbetsföra och långtidsarbetslösa. Arbetet med de partiellt arbetsföra behövs oavsett konjunkturen. Arbetet sker genom samplanering och sektorövergripande samarbete med hälso- och sjukvården, de sociala myndigheterna, Folkpensionsanstalten (Fpa) och stödarbetsmarknaden. Arbetspsykologen erbjuder utredningar av arbetsförmåga och yrkesplanering i mångprofessionellt samarbete med hälso- och sjukvården och den yrkesinriktade rehabiliteringen. Utredningar utgör grund för ansökningar av förmåner och finansiering av yrkesplanering hos andra myndigheter. Arbetspsykologens tjänster är en viktig del i Ams strategi att bekämpa långtidsarbetslösheten.

Arbetspsykologens serviceformer utvecklas under året så att även nya ålänningar med bristande svenskakunskaper kan betjäna på ett bra sätt.

För att tillfredsställa de behov som finns på Åland tillhandahåller arbetspsykologen som köptjänst yrkesinriktad rehabiliteringsplanering, arbetsprövningstjänster och arbetshandledning till försäkringsbolag, företagshälsovård och personalenheter.